

Πράσινη Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Σύνταξη στα βαθιά γεράματα;

Ομιλία της Ανδρούλλας Καμινάρα

Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο

Δευτέρα, 21 Μαρτίου 2011, ώρα 14:30

Αίθουσα εκδηλώσεων ΕΤΚΑ/ΠΕΟ, Λευκωσία

Check against delivery - Ισχύει μόνο ό,τι λεχθεί

Κυρίες και κύριοι,

Βρισκόμαστε σήμερα εδώ γιατί έχουμε όλοι μια κοινή ανησυχία: πώς μπορεί να εξασφαλιστεί ότι τα συνταξιοδοτικά συστήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις των καιρών;

Η συζήτηση για τα συνταξιοδοτικά συστήματα έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια καθώς οι κοινωνίες μας αλλάζουν και δημιουργούνται νέες, αυξημένες ανάγκες.

Ειδικά τα τελευταία χρόνια, με την οικονομική κρίση, οι αλλαγές γίνονται ακόμη πιο ραγδαίες και η προσαρμογή μας σε αυτές γίνεται ακόμη πιο επιτακτική.

Η Πράσινη Βίβλος για επαρκή, βιώσιμα και ασφαλή ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα είναι ένα από τα κείμενα που επιδιώκουν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων.

Η σημερινή εισήγησή μου αποτελείται από δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος θα αναφερθώ στις προκλήσεις που κυριαρχούν στην τρέχουσα συζήτηση, προκλήσεις που μας οδηγούν στη διαπίστωση πως το ισχύον καθεστώς των συντάξεων δεν είναι βιώσιμο ως έχει, αλλά θα πρέπει να προσαρμοστεί σε νέα δεδομένα.

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησής μου, θα αναφερθώ στα κείμενα και στις εξελίξεις που εκφράζουν τις προσπάθειες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος να δώσει απαντήσεις στις προκλήσεις.

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω, όμως, με μια σημαντική κατ'εμέ παρατήρηση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν γένει δεν είναι αρμόδιοι για τη χορήγηση των συντάξεων.

Η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στα κράτη μέλη.

Η Πράσινη Βίβλος για τις συντάξεις δεν θέτει σε αμφισβήτηση τα προνόμια των κρατών μελών όσον αφορά τις συντάξεις ή τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων.

Επίσης, η Πράσινη Βίβλος δεν ισχυρίζεται ότι υπάρχει ένα «ιδανικό» συνταξιοδοτικό σύστημα που να ταιριάζει σε όλες τις περιπτώσεις, δεν προσπαθεί να επιβάλει μοναδικές λύσεις πασσαρτού για όλους.

Αντίθετα, αναγνωρίζει τις ιδιαιτερότητες και επιδιώκει την προσαρμογή των εθνικών συστημάτων στην κοινωνική πραγματικότητα του κάθε κράτους χωριστά.

Και θέλω να το τονίσω ιδιαίτερα αυτό το σημείο, το οποίο αναφέρεται και στην Πράσινη Βίβλο για τις συντάξεις.

Συγκεκριμένα, με βάση τα στοιχεία που παρατίθενται στην Πράσινη Βίβλο στην Κύπρο η μέση ηλικία συνταξιοδότησης το 2001 ήταν τα 62,3 έτη και το 2007 αυτή έφτασε τα 63,5.

Η πρόβλεψη για το 2020 είναι ότι η ηλικία συνταξιοδότησης και για τα δύο φύλα θα είναι τα 65 χρόνια.

Αυτά για την Κύπρο.

Σε άλλες χώρες, όμως, η υφιστάμενη πραγματικότητα και η πρόβλεψη για το μέλλον διαφέρουν.

Για παράδειγμα, στη Μάλτα οι αντίστοιχες ηλικίες συνταξιοδότησης ήταν 57,6 το 2001, 59,8 το 2008, ενώ το 2020 η πρόβλεψη είναι να συνταξιοδοτούνται και τα δύο φύλα στα 63 έτη και ο στόχος των 65 ετών αναμένεται να επιτευχθεί μετά το 2020.

Σε κάποιες χώρες, όπως η Αγγλία, η Δανία, η Γερμανία, η Ολλανδία, η ηλικία συνταξιοδότησης αναμένεται να φτάσει τα 67 και τα 68 έτη μετά το 2020.

Έκανα αυτή την παρένθεση για να δείξω ότι η τάση είναι κοινή, αλλά δεν τίθεται θέμα επιβολής αλλαγών που δε θα είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε κράτους μέλους.

Τότε, μπορεί να ρωτήσει κανείς, ποιος είναι ο λόγος για ένα ευρωπαϊκό κείμενο που αφορά όλα τα κράτη μέλη, ποιος είναι ο λόγος για παρέμβαση των ευρωπαϊκών θεσμών σε αυτή τη συζήτηση.

Ο λόγος είναι απλός: υπάρχουν ορισμένα βασικά σημεία στα συνταξιοδοτικά συστήματα που έχουν πανευρωπαϊκή διάσταση και πρέπει να αντιμετωπιστούν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση του διασυννοριακού συντονισμού των συντάξεων κοινωνικής ασφάλισης για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της ισότιμης μεταχείρισης των εργαζομένων που αλλάζουν χώρα.

Επίσης, αναγνωρίζεται ότι ο συντονισμός είναι απαραίτητος με δεδομένο τον κοινό στόχο για ισχυρά δημόσια οικονομικά και την κοινή υποχρέωση των κρατών μελών να υλοποιούν κρατικούς προϋπολογισμούς που δε θέτουν σε κίνδυνο τη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Με αυτά τα δεδομένα, λοιπόν, περνώ στο πρώτο μέρος της εισήγησής μου, όπου θα παρουσιάσω τις τέσσερις βασικές προκλήσεις για το μέλλον των συντάξεων.

Τις προκλήσεις που μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι χρειάζονται αλλαγές.

Η πρώτη πρόκληση σχετίζεται με μια απλή διαπίστωση: για να το πούμε με απλά λόγια, πλέον γεννάμε και δεν γεννάμε.

Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, ότι θα πρέπει να προετοιμάσουμε τα συνταξιοδοτικά μας συστήματα για την επιτάχυνση της γήρανσης του πληθυσμού.

Το γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι ζουν σήμερα περισσότερο από οποτεδήποτε άλλοτε είναι φυσικά τεράστιο επίτευγμα: κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών, το προσδόκιμο ζωής αυξήθηκε κατά περίπου πέντε έτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι πιο πρόσφατες προβλέψεις αποκαλύπτουν ότι, μέχρι το 2060, θα μπορούσε να σημειωθεί περαιτέρω αύξηση κατά επτά περίπου έτη.

Παράλληλα, τα ποσοστά γονιμότητας παραμένουν χαμηλά. Στην Κύπρο, για παράδειγμα, καταγράφηκαν το 2009 1,5 γεννήσεις ανά γυναίκα και, το 2060, αυτό το ποσό αναμένεται να φτάσει μόλις το 1,6.

Αν αναλογιστούμε ότι ο ρυθμός πλήρους αντικατάστασης μιας γενιάς από την επόμενη είναι 2.1 γεννήσεις ανά γυναίκα, καταλαβαίνουμε ότι υπάρχει πρόβλημα.

Αυτές οι δύο εξελίξεις, η γήρανση του πληθυσμού, σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά γονιμότητας, θα οδηγήσει σε θεαματική μεταβολή της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού.

Συνέπεια αυτής της μεταβολής θα είναι ο διπλασιασμός του δείκτη εξάρτησης ηλικιωμένων.

Με άλλα λόγια, ενώ σήμερα σε κάθε άτομο ηλικίας άνω των 65 ετών αντιστοιχούν τέσσερα ενεργά άτομα, μέχρι το 2060 θα υπάρχουν μόλις δύο ενεργά άτομα για κάθε άτομο άνω των 65.

Παράλληλα, υπάρχουν και άλλες τάσεις στην αγορά εργασίας που εντείνουν το σχετικό προβληματισμό.

Η εργασία πλήρους απασχόλησης αρχίζει αργότερα λόγω της μεγαλύτερης ανάγκης για εκπαίδευση, ενώ η συνταξιοδότηση γίνεται νωρίτερα.

Επίσης, υπάρχει απόκλιση ανάμεσα στα δύο φύλα, καθώς ιδίως οι γυναίκες εξακολουθούν να αποχωρούν από την αγορά εργασίας νωρίτερα από τα 65, δηλαδή από την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης.

Και το πράττουν αυτό παρά το γεγονός ότι η τάση για πρόωρη συνταξιοδότηση έχει αρχίσει να αντιστρέφεται.

Τέλος, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι οι κοινωνίες μας μετασχηματίζονται κατά έναν τρόπο που ασκεί περαιτέρω πίεση πάνω στις κοινωνικές δημόσιες δαπάνες.

Για παράδειγμα, σήμερα παρουσιάζουν αυξητική τάση φαινόμενα όπως τα μονογονεϊκά νοικοκυριά, τα ζευγάρια χωρίς παιδιά, η χωριστή διαβίωση των διαφορετικών γενεών μιας οικογένειας.

Η νέα πραγματικότητα αυξάνει την ανάγκη να παρέχονται από άλλους φορείς υπηρεσίες φροντίδας που άλλοτε παρέχονταν μέσα στην οικογένεια.

Έτσι προκύπτουν σημαντικές προκλήσεις για τη χρηματοδότηση του κόστους της υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μολονότι οι μεταρρυθμίσεις έχουν ήδη μειώσει σημαντικά τις επιπτώσεις της γήρανσης στις μελλοντικές συνταξιοδοτικές δαπάνες, οι δημόσιες δαπάνες που συνδέονται με την ηλικία αναμένεται ότι, παρά ταύτα, θα αυξηθούν συνολικά κατά σχεδόν 5 ποσοστιαίες μονάδες του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος έως το 2060.

Η δεύτερη πρόκληση για το μέλλον των συντάξεων είναι ότι θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις ανισορροπίες που προκαλούνται επειδή το προσδόκιμο ζωής και οι ηλικίες συνταξιοδότησης αποκλίνουν όλο και περισσότερο μεταξύ τους.

Σήμερα, κατά κανόνα, η σύνταξη αντιπροσωπεύει περίπου το ένα τρίτο της ενήλικης ζωής, και το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί σημαντικά με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής στο μέλλον, εκτός αν αυξηθεί η διάρκεια του ενεργού εργασιακού βίου και οι εργαζόμενοι συνταξιοδοτούνται αργότερα.

Η επάρκεια και η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων θα ενισχύονταν αν εξασφαλιζόταν ότι η διάρκεια της σύνταξης δεν θα εξακολουθήσει να αυξάνεται σε σχέση με τη διάρκεια του ενεργού εργασιακού βίου.

Ένα σημαντικό ερώτημα που θα πρέπει να απαντηθεί είναι αν, για την εξασφάλιση επαρκών και βιώσιμων συντάξεων, θα ήταν χρήσιμο να καθοριστούν, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, κοινές αρχές και λύσεις που θα εφαρμόζονται με διαφοροποιημένο τρόπο, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές στα συνταξιοδοτικά συστήματα.

Σκοπός των λύσεων αυτού του είδους θα ήταν να δοθεί στους πολίτες η δυνατότητα να εξασφαλίσουν επαρκείς συντάξεις, κάνοντας συγχρόνως τις οικονομίες της Ένωσης πιο βιώσιμες.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός θα πρέπει, πέραν των μεταρρυθμίσεων των συνταξιοδοτικών συστημάτων, να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για να μπορέσουν οι εργαζόμενοι να διατηρήσουν την απασχολησιμότητά τους σε όλη τη διάρκεια του ενεργού εργασιακού τους βίου, έχοντας κατάλληλες ευκαιρίες επανακατάρτισης.

Οι νέες τεχνολογίες και υπηρεσίες που επιτρέπουν την εφαρμογή ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας μέσω της τηλεργασίας και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων μπορούν να συμβάλουν στη μεγαλύτερη παραμονή των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην εργασία.

Παράλληλα, θα πρέπει να αρθούν και τα εμπόδια στην κινητικότητα της εργασίας και του κεφαλαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε οι πόροι να χρησιμοποιούνται πιο αποδοτικά.

Η τρίτη σημαντική πρόκληση είναι να προσαρμόσουμε το ευρωπαϊκό πλαίσιο κατά τρόπο ώστε να αντανakλά τις αλλαγές που επήλθαν στα εθνικά συνταξιοδοτικά συστήματα μετά από μια δεκαετία προσαρμογών.

Για παράδειγμα, μια από τις βασικές τάσεις των μεταβολών στα εθνικά συστήματα ήταν η μετάβαση από μονοεπίπεδα, ως επί το πλείστον, συστήματα σε πολυεπίπεδα συστήματα.

Δηλαδή, στα περισσότερα κράτη μέλη – αλλά όχι σε όλα –, παρουσιάστηκε η τάση να μειώνουν το μερίδιο των δημόσιων διανεμητικών συντάξεων στη συνολική συνταξιοδοτική δαπάνη, δίνοντας ενισχυμένο ρόλο σε συμπληρωματικά (επικουρικά), προχρηματοδοτούμενα ιδιωτικά συστήματα, που συχνά έχουν χαρακτήρα συστημάτων καθορισμένων εισφορών.

Τα μεταρρυθμισμένα συνταξιοδοτικά συστήματα αντιμετωπίζουν νέες, μεγάλες προκλήσεις, για παράδειγμα αυξάνουν τους κινδύνους ανεπάρκειας για σημαντικό αριθμό εργαζομένων.

Έτσι, λοιπόν, γίνεται ακόμη πιο σημαντική η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και αυξάνεται η ανάγκη για προσαρμογή των σχετικών κοινοτικών ρυθμίσεων.

Τέλος, η τέταρτη μεγάλη πρόκληση της εποχής σχετίζεται με την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση.

Η κρίση ανέδειξε πόσο αλληλοεξαρτόμενα είναι τα διάφορα συστήματα και αποκάλυψε τις αδυναμίες στον σχεδιασμό ορισμένων απ' αυτά.

Έτσι, έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για όλες τις συντάξεις, διανεμητικές ή κεφαλαιοποιητικές: η αύξηση της ανεργίας, η μείωση της ανάπτυξης, η αύξηση των επιπέδων του δημόσιου χρέους και η αστάθεια των χρηματοπιστωτικών αγορών έκαναν δυσχερέστερη, για όλα τα συστήματα, την τήρηση των συνταξιοδοτικών υποσχέσεων στους ασφαλισμένους τους.

Από την κρίση αυτή θα πρέπει να αντλήσουμε μαθήματα.

Ανέδειξε την ανάγκη να αναθεωρήσουμε την έκθεση στους κινδύνους των χρηματιστηριακών αγορών, καθώς και το σχεδιασμό των συνταξιοδοτικών συστημάτων.

Στόχος είναι να βελτιώσουμε τη διαχείριση κινδύνων και την ικανότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων να απορροφούν κραδασμούς.

Είναι προφανές ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια βελτίωσης της οικονομικής διακυβέρνησης και ανταλλαγής καλών πρακτικών και είναι έτοιμη να το πράξει.

Αυτές οι προκλήσεις διαμορφώνουν νέες απαιτήσεις για το μέλλον.

Περνάμε τώρα στο δεύτερο μέρος της σημερινής ομιλίας, όπου θα παρουσιάσω τα κείμενα μέσω των οποίων φαίνεται η μορφή που θα πάρει η αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτές τις προκλήσεις.

Τον περασμένο Ιούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την Πράσινη Βίβλο για τις συντάξεις.

Στόχος ήταν να ξεκινήσει μια δημόσια διαβούλευση με θέμα το είδος των παρεμβάσεων που θα πρέπει να γίνουν στα εθνικά συνταξιοδοτικά συστήματα και το είδος της υποστήριξης που θα πρέπει να υπάρξει σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Πράσινη Βίβλος για τις Συντάξεις έδωσε έμφαση σε τρία σημεία.

Κατ'αρχήν, εξέτασε θέματα στρατηγικής φύσεως, που συνδέονται και με τους στόχους της στρατηγικής "Ευρώπη 2020".

Παράλληλα, εξέτασε την άρση των εμποδίων στην κινητικότητα των εργαζομένων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών.

Τέλος, έδωσε έμφαση στην προσπάθεια για πιο ασφαλείς συντάξεις.

Για τα θέματα αυτά διενεργήθηκε διεθνής δημόσια διαβούλευση, που διήρκεσε πάνω από τέσσερις μήνες και στην οποία κατατέθηκαν περίπου 1700 απαντήσεις.

Πριν λίγες ημέρες, δημοσιοποιήθηκαν από τον Επίτροπο Άντορ τα αποτελέσματα της διαβούλευσης αυτής.

Από την Κύπρο υπήρξαν επισήμως 6 απαντήσεις, ουσιαστικά μόνο 4.

Ο αριθμός αυτός δεν είναι από τους χαμηλότερους, είναι όμως αρκετά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (13).

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι επίσης χαμηλός σε σχέση με το σύνολο των απαντήσεων, επειδή ο μεγαλύτερος αριθμός απαντήσεων προήλθε από Βρετανούς συνταξιούχους που ζουν σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο δραστηριοποιήθηκε στην προσπάθεια ενημέρωσης για την Πράσινη Βίβλο με σειρά ενεργειών, όπως ήταν οι επαφές με τα κόμματα και μια σχετική παρουσίαση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η αρθρογραφία στον ελληνοκυπριακό και τουρκοκυπριακό Τύπο, συνεντεύξεις στα Μέσα και ούτω καθεξής.

Το επόμενο βήμα τώρα είναι η προετοιμασία μιας Λευκής Βίβλου που αναμένεται να δημοσιοποιηθεί το καλοκαίρι του 2011.

Σε αυτό το κείμενο θα κατατεθούν συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής που θα προκύψουν βάσει τόσο της διαβούλευσης που προαναφέρθηκε όσο και της ευρύτερης συζήτησης που διενεργείται ακόμη σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Για να έχουμε μια εικόνα των πολιτικών που θα περιγράφονται σε αυτή τη Λευκή Βίβλο ας ρίξουμε μια ματιά σε δύο πολύ σημαντικές πρόσφατες εξελίξεις.

Η πρώτη εξέλιξη είναι η Ετήσια Έρευνα Ανάπτυξης που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2011.

Η έρευνα αυτή εντοπίζει τέσσερις τομείς όπου θα πρέπει να αναληφθεί δράση:

- αρχικά, προτείνεται η σύνδεση των ηλικιών συνταξιοδότησης με την επιμήκυνση του προσδόκιμου ζωής
- κατά δεύτερον, θα πρέπει να βελτιωθούν οι ευκαιρίες απασχόλησης για τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζομένους και να προλαμβάνεται η πρόωρη έξοδος από την αγορά εργασίας
- κατά τρίτο, δίνεται έμφαση στην ύπαρξη συμπληρωματικής αποταμίευσης για ενίσχυση του εισοδήματος μετά τη σύνταξη
- τέλος, αναγνωρίζεται η ανάγκη για αναθεώρηση της Οδηγίας για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών.

Η δεύτερη σημαντική και πιο πρόσφατη εξέλιξη είναι οι αποφάσεις που ελήφθησαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 11^{ης} Μαρτίου 2011 και που αναμένεται να επισημοποιηθούν στο προσεχές Συμβούλιο της 24^{ης} και 25^{ης} Μαρτίου.

Συγκεκριμένα, οι ηγέτες των κρατών μελών αποφάσισαν την ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και περαιτέρω σύγκλιση μεταξύ των μελών της Ένωσης.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί, η Ευρώπη θα πρέπει να βασιστεί σε σειρά μέτρων, μεταξύ των οποίων είναι και η ενίσχυση των δημοσίων οικονομικών των κρατών μελών.

Και ενίσχυση των δημοσίων οικονομικών δε νοείται αν δεν εξασφαλιστεί η αειφορία των συντάξεων.

Μεταξύ των μέτρων που προτείνονται από το Συμβούλιο για την επίτευξη αυτής της αειφορίας είναι:

A) η προσαρμογή των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα δημογραφικά δεδομένα της κάθε χώρας και

B) ο περιορισμός των πρόωρων συντάξεων και η παροχή κινήτρων για την απασχόληση εργαζομένων άνω των 55 ετών.

Κυρίες και κύριοι,

Η συζήτηση για το μέλλον των συντάξεων διεξάγεται πλέον μέσα σε κλίμα έντονου ενδιαφέροντος σε όλη την Ευρώπη.

Είναι ένα θέμα που μας αφορά και μας απασχολεί όλους.

Και η σημερινή συζήτηση εντάσσεται σε αυτή την ευρύτερη προσπάθεια να προβληματιστούμε για το μέλλον ενός ολόκληρου συστήματος που έρχεται αντιμέτωπο με τεράστιες κοινωνικές αλλαγές.

Ελπίζω ότι με τη συμβολή όλων θα μπορέσουμε να επιφέρουμε αλλαγές που θα μας προσφέρουν επαρκείς και ασφαλείς συντάξεις για εμάς και για τις επόμενες γενεές.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.